

Analyse

19. november 2018

Udenlandsk arbejdskraft er stabiliserende for dansk økonomi

Af Niels Storm Knigge, Hans Jørgen Whitta-Jacobsen og Frederik Nørrind Lando

Dansk økonomi er inde i en højkonjunktur, og det medfører en naturlig diskussion af behovet for at dæmpe økonomien med finanspolitik. En finanspolitisk stramning vil dæmpe manglen på arbejdskraft, der ellers kan medvirke til at udvikle en overophedning. Denne analyse viser, at Danmarks adgang til fleksibel udenlandsk arbejdskraft har en klar stabiliserende effekt. Konjunkturudsvingene i arbejdsløshed og lønstigninger dæmpes pga. fleksibiliteten i mængden af udenlandsk arbejdskraft. For at opnå tilsvarende dæmpning med finanspolitiske redskaber, skal der doseres kraftigt.

- Danmarks forbedrede adgang til udenlandsk arbejdskraft giver en mere fleksibel arbejdsstyrke og dermed mindre konjunkturudsving i arbejdsløshed og lønpres. Analysen viser, at op mod en tredjedel af de konjunkturbetingede udsving i beskæftigelsen dækkes af udenlandsk arbejdskraft, hvilket giver den dæmpende effekt. Det kræver store justeringer af finanspolitikken at opnå samme konjunkturdæmpning.
- Den automatiske stabilisering af konjunkturerne, som fleksibiliteten i en stigende mængde af udenlandsk arbejdskraft giver dansk økonomi, gør, at det i mindre grad end tidligere er nødvendigt at føre aktiv finanspolitik for at dæmpe konjunkturudsvingene.
- Ved et middelstort konjunkturudsving svarer den beregnede afdæmpning fra udenlandsk arbejdskraft til en finanspolitisk tilpasning fra konjunktorens lavpunkt til dens toppunkt på 3,5 pct.point af bundskatten eller 1,5 pct. af det offentlige forbrug.
- Analysen viser, at det af hensyn til konjunkturstabilisering kan være hensigtsmæssigt at give bedre adgang for udenlandsk arbejdskraft, hvis det øger fleksibiliteten i mængden af udenlandsk arbejdskraft. Alternativet til fleksibel udenlandsk arbejdskraft er ganske kraftige doser af traditionelle finanspolitiske instrumenter – skatter og offentlige udgifter – eller mere ukontrollerede konjunkturudsving, med øget risiko for overophedning.
- Det er fleksibiliteten i mængden af udenlandsk arbejdskraft, der giver den konjunkturdæmpende effekt. Et engangsløft har ikke nødvendigvis sådan en effekt, men vil have mere langsigtede, strukturelle effekter. De langsigtede effekter af udenlandsk arbejdskraft behandles i en senere analyse i "Small Great Nation" projektet fra Kraka-Deloitte.

Kontakt

Senioranalytiker
Niels Storm Knigge
Tlf. 3113 3297
E-mail nsk@kraka.org

1. Udenlandsk arbejdskraft er stabiliserende for dansk økonomi

Finanspolitikken til diskussion i aktuel højkonjunktur

Den igangværende højkonjunktur er et af de mest diskuterede emner i dansk økonomi for tiden, og i den forbindelse diskuteres det særligt, om manglen på arbejdskraft kan udvikle sig til en evt. overophedning. En del af diskussionen handler om, hvorvidt den nuværende økonomiske politik, herunder finanspolitikken, er passende afstemt med konjunkturerne, eller om der bør strammes mere op for at dæmpe den økonomiske aktivitet. Stabile konjunkturer er en fordel, fordi mennesker og virksomheder trives bedst uden store økonomiske udsving, som medfører usikkerhed og variation i levestandarden for den enkelte, som fx rammes af ledighed. For virksomheder betyder usikkerheder, at investeringsbeslutninger om fx udvidet produktionskapacitet bliver sværere.

Mængde vs. fleksibilitet af udenlandsk arbejdskraft

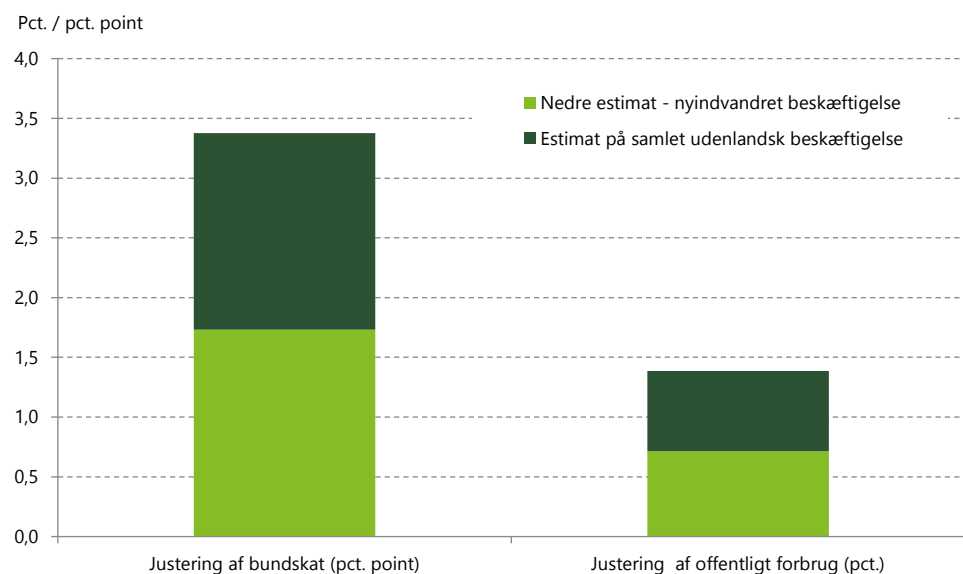
Fleere – herunder regeringen og nogle af de store erhvervsorganisationer – argumenterer for, at man bør øge tilgangen af udenlandsk arbejdskraft for at imødegå den stigende mangel på arbejdskraft, f.eks. ved at sænke grænsen i den beløbsordning, der giver adgang til arbejdskraft fra lande udenfor EU. Hvis dette på kort sigt imødegår en mangel på arbejdskraft, kan det dæmpe lønstigningerne, og medvirke til, at lønningerne ikke bliver så høje, at det fører til en overophedning. Men hvis den udenlandske arbejdskraft bliver i landet, vil det omvendt kunne bidrage til at uddybe en efterfølgende lavkonjunktur. Konjunkturstabilisering forudsætter en fleksibilitet i den udenlandske arbejdskraft. En forøgelse af mængden er ikke i sig selv nok.

Udenlandsk arbejdskraft stabiliserer allerede dansk økonomi

Danmark har allerede en massiv konjunkturstabiliserende gevinst fra adgangen til udenlandsk arbejdskraft. Denne analyse viser, at den stigende mængde af udenlandsk arbejdskraft i Danmark har gjort dansk økonomi mere robust overfor konjunkturudsving. Årsagen til gevinsten er at arbejdskraften er fleksibel – udlændingene kommer til Danmark i de gode tider, når der er ledige job, men rejser hjem igen eller kommer til i et mindre omfang i dårlige tider. De fungerer dermed som en ekstra arbejdskraftreserve, der aktiveres af en forbedret konjunktursituation.

Analysen viser, at det kræver en stor tilpasning i finanspolitikken i form af enten ændrede skatter eller offentligt forbrug at opnå samme stabilisering af et typisk konjunkturudsving, jf. Figur 1.

Figur 1 Konjunkturstabilisering fra fleksibel udenlandsk arbejdskraft ift. finanspolitiske justeringer

Anm.: Ved et middelstort konjunkturudsving som skitseret i afsnit 3, svarende til afvigelser fra trenden på ca. +1,5 pct. af BNP i højkonjunkturerne og ca. -1,5 pct. af BNP i lavkonjunkturerne. Figuren viser, hvor meget bundskatten eller offentligt forbrug skal justeres over en sådan konjunkturcyklus, hvis det skal give ligeså meget stabilisering af ledighed og lønpres, som fleksibiliteten af udenlandsk arbejdskraft giver.

Kilde: Egne beregninger i ADAM på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Virker som 3,5 pct. point skat eller 1,5 pct. off. forbrug

Figuren viser, hvor meget fleksibel udenlandsk arbejdskraft stabiliserer dansk økonomi, ved at vise, hvor meget man alternativt skal tilpasse bundskattesatsen eller det offentlige forbrug for at opnå samme stabilisering af lønvæksten i en situation, hvor der ikke er fleksibilitet i mængden af udenlandsk arbejdskraft. Set over et konjunkturførløb, skal man justere bundskatten med næsten 3,5 pct. for at opnå samme stabilisering. Det offentlige forbrug skal justeres knap 1,5 pct.

Baseret på et middelstort konjunkturudsving

Beregningen er baseret på et middelstort konjunkturudsving i størrelsesordenen +/- 1,5 pct. af BNP som beskrevet nærmere i afsnit 3. Konjunkturudsvinget henover Finanskrisen var fra top til bund på ca. +/- 3,5 pct. af BNP målt ved outputgabets som opgjort af Finansministeriet.

Stabiliseringsgevinst vokset pga. stigning i udl. arbejdskraft

Det spiller en vigtig rolle i den forbindelse, at antallet af udlændinge beskæftiget er steget markant i Danmark, særligt over de sidste ca. 15 år. Som vist i Figur 2.b, er antallet af udlændinge beskæftiget i Danmark vokset med ca. 175.000 personer fra 2001 til 2016. Udlændinge udgør nu ca. 10 pct. af den samlede beskæftigelse i Danmark. For en given grad af fleksibilitet vil flere udlændinge beskæftiget i Danmark øge stabiliseringsgevinsten.

Analyse i to dele: Regression af arbejdskrafts fleksibilitet ...

Denne analyse dokumenter beregningerne bag Figur 1 og består af to dele. Første del er en statistisk analyse, der viser hvor meget udenlandsk og den samlede beskæftigelse i Danmark svinger med konjunkturerne. Da udenlandsk beskæftigelse svinger relativt mere end den samlede beskæftigelse, er der basis for en stabiliserende effekt. På baggrund af den statistiske analyse beregnes den andel af en konjunkturbetinget ændring i dansk beskæftigelse, som udenlandsk arbejdskraft dækker.

... samt modelberegning, der viser effekt i konjunktursving

Analysens anden del består af en modelberegning, der viser, hvordan dansk økonomi kan svinge igennem en typisk konjunkturperiode med først høj- og dernæst lavkonjunktur. Beregningen viser hvordan den fleksible udenlandske arbejdskraft er med til at dæmpe størrelsen på udsvingene i arbejdsløshed og lønpres. Dernæst vises det, hvor meget finanspolitikken skulle have været justeret, for at opnå en tilsvarende stabilisering af dansk økonomi.

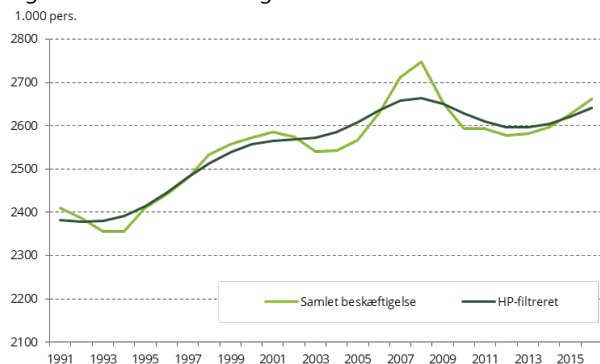
2. Analyse af fleksibiliteten i den udenlandske arbejdskraft

Er udenlandsk arbejdskraft mere konjunkturfølsom?

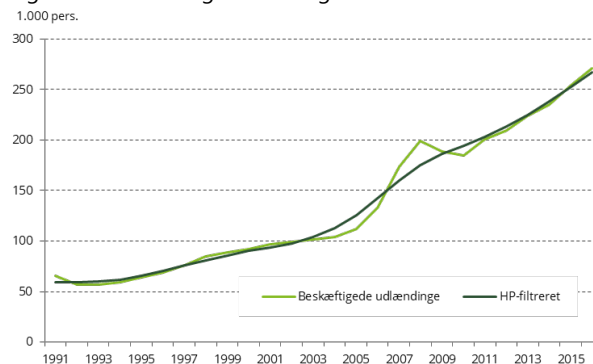
For at have stabiliserende effekt på dansk økonomi, skal udenlandsk beskæftigelse være mere konjunkturfølsom end den samlede beskæftigelse i Danmark. Hvis antallet af beskæftigede udlændinge blot fulgte den samlede beskæftigelse og udgjorde en fast andel i alle år, ville det ikke virke konjunkturtilstabiliserende. I Figur 2 er vist den faktiske udvikling den samlede beskæftigelse samt antallet af udlændinge beskæftiget i Danmark.

Figur 2 Samlet beskæftigelse og udlændinge beskæftiget i Danmark 1991-2016

Figur 2.a Samlet beskæftigelse i Danmark

Figur 2.b Udlændinge beskæftiget i Danmark

Anm.: HP-filtreret med $\lambda = 6,25$ anvendt (standard for årsdata).

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik

Konjunkturbetingede udsving findes vha. HP-filter

Det kan være svært at afgøre, om en stigning i beskæftigelsen skyldes konjunkturmæssige forhold eller strukturelle forhold. Strukturelle forhold kan fx være en voksende befolkning, en højere pensionsalder eller en udvidelse af EU. For at adskille udviklingen i beskæftigelsestallene, er såvel samlet som udenlandske beskæftigelse i Danmark HP-filtreret. HP-filtreringen skiller de store, midlertidige og konjunkturbetingede udsving fra den overordnede udvikling og giver en serie, der kan opfattes som en trendmæssig strukturel serie.¹

Markant forskel i trend – udl. arbejdskraft vokser massivt

Som Figur 2 viser, har den trendmæssige udvikling i den samlede beskæftigelse været meget forskellig fra udviklingen i antallet af udlændinge beskæftiget i Danmark, som er næsten femdoblet i tidsperioden fra 1991. Den samlede beskæftigelse er også steget, men betydeligt mindre – stigningen i den samlede beskæftigelse er under 10 pct. i perioden.

Klart sammenfald i konjunkturmønstre

Som det også fremgår af Figur 2, er der trods de forskellige trendudviklinger klare sammenfald i konjunkturmønstrene, idet den faktiske serie er over eller under den HP-filtrerede serie i de samme år for begge serier. Mest markant er udviklingen i årene omkring Finanskrisen, men også i andre perioder er der klare sammenfald. For at gøre dette mere tydeligt, er de relative afstande mellem de faktiske og strukturelle serier vist i Figur 3.a. nedenfor.

Udenlandsk arbejdskraft er mest konjunkturfølsomt

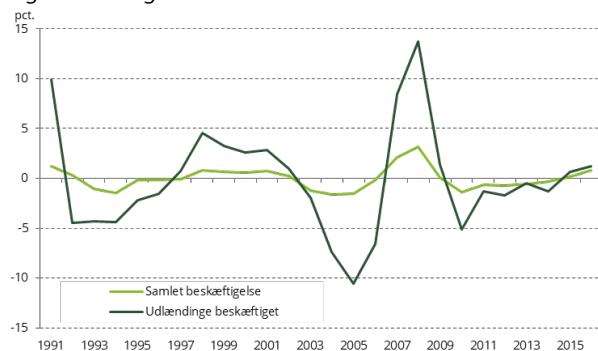
Ved at anvende den procentvise afvigelse fremgår det mere tydeligt, at de to serier følger det samme konjunkturmønster. Det står samtidig også klart, at den udenlandske beskæftigelse er relativt mere følsom overfor konjunkturerne end den samlede beskæftigelse, hvilket igen særligt er tydeligt i årene før, under og efter Finanskrisen.

Fire gange kraftigere reaktion end samlet beskæftigelse

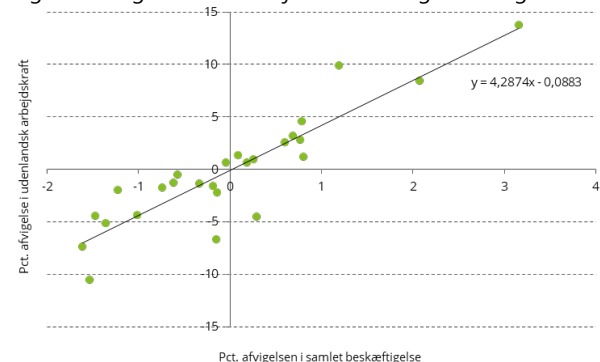
For at formalisere hvor meget mere konjunkturfølsom den udenlandske beskæftigelse er, er der foretaget en simpel regressionsanalyse mellem de procentvise afvigelser vist i Figur 3.a. Regressionen viser en pæn lineær sammenhæng med en klart signifikant hældning, jf. Figur 3.b. Den estimerede hældning svarer til en elasticitet på godt 4. En elasticitet på 4 betyder, at udenlandsk beskæftigelse flytter sig 4 pct. hver gang den samlede beskæftigelse flytter sig 1 pct. fra sit trendmæssige/strukturelle niveau.

Figur 3 Bestemmelse af konjunkturbetinget udsving i samlet og udenlandsk beskæftigelse i Danmark

Figur 3.a. Afvigelse fra HP-filtreret serie

Figur 3.b Regression af konjunkturmæssige udsving

Anm.: Standard OLS regression. Elasticiteten er klart signifikant med en t-værdi på 9,9.
Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik. Se Boks 1.

Udl. arbejdskraft dækker 33 pct. af udsvingene i samlet beskæftigelse

Beskæftigelsen for udlændinge reagerer altså godt fire gange så kraftigt på konjunkturudsving som hele beskæftigelsen målt i pct. På baggrund af dette kan vi nu beregne, hvor stor en andel af de konjunkturbetingede udsving i beskæftigelsen, som udenlandsk arbejdskraft står for. Det gøres ved at relatere elasticiteten til de absolutte beskæftigelsesstørrelser. Beregningen er beskrevet i Boks 1. Beregningen viser at hele 33 pct. af en konjunkturbetinget udsving i den danske beskæftigelse vil blive dækket af udenlandsk arbejdskraft.

¹ HP-filtreringen har en række ulemper, især ift. yderpunkterne, hvor filteret er meget usikkert. Man bør derfor anvende andre teknikker, hvis fokus er på de seneste år, fx i forbindelse med fastlæggelse af strukturelle niveauer til beregning af outputgab. I nærværende analyse er ulemperne begrænsede, da usikkerhed i fastlæggelse af yderobservationer har begrænset gennemslag.

Boks 1 Fra elasticitet til andel af konjunkturbetinget udsving i beskæftigelsen

Analysen baserer sig på en række af Danmarks Statistiks forskellige registre. For at opgøre beskæftigelsen og den udenlandske beskæftigelse, herunder pendlere, er benyttet Arbejdsklassifikationsmodulet, AKM, samt oplysninger om befolkningen i Danmark fra BEF. Opgørelsen svarer til den opgørelse, som blev anvendt i den første rapport fra Kraka-Deloitte, "Small Great Nation - muligheder og udfordringer" fra 2017, hvor beregningen blot er opdateret med de seneste nye tilgængelige tal, inklusive tal for 2016.

For at udregne hvor stor en del af et konjunkturbetinget udsving i beskæftigelsen, som tilfredsstilles af tilstrømmende, fleksibel, udenlandsk arbejdskraft, relaterer vi elasticiteten til absolutte størrelser for beskæftigelsen. Dette gøres med nedenstående formel, som beregnes for senest tilgængelige år for beskæftigelserne:

$$\text{Andel} = \frac{(\text{Elasticitet} - 1) * \text{Beskæftigelse}_{\text{udl}}}{\text{Beskæftigelse}_{\text{DK}}} = 0,33$$

I beregningen fratrækkes elasticiteten 1 for at give et bud på fleksibiliteten – hvor meget der dækkes, udover hvad vi kan forvente baseret på de eksisterende størrelser. En elasticitet på 1 ville svare til, at udenlandsk beskæftigelse blot følger den samlede beskæftigelse og dækker en andel af konjunkturbetingede udsving svarende til deres andel af samlet beskæftigelse. Det er derfor nødvendigt at fratække 1 for at beregne, hvor meget der dækkes af fleksibel udenlandsk arbejdskraft.

Det kan tænkes, at en yderligere del af udsvinget i beskæftigelse, udover det som elasticiteten på 1 udgør, skyldes en reaktion fra udlændinge, som vi ikke vil opfatte som fleksibel arbejdskraft. Hvis udlændinge også med varigt ophold generelt står på kanten af arbejdsmarkedet, så vil vi som udgangspunkt forvente, at udenlandsk arbejdskraft har en elasticitet > 1. I så fald vil den skitserede beregning have en tendens til at overvurdere, hvor stor en andel af konjunkturbetingede udsving i beskæftigelsen, som dækkes af fleksibel udenlandsk arbejdskraft.

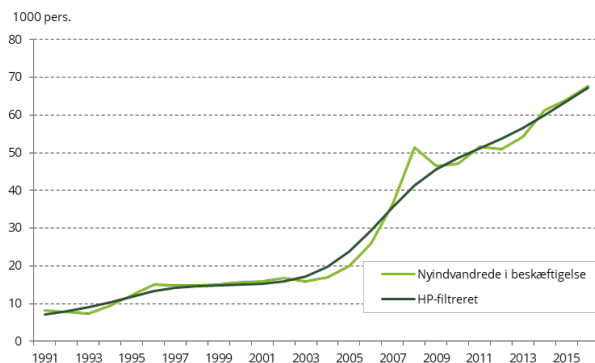
I analysen er præsenteret et alternativt estimat, der kun baserer sig på mængden af nyindvandret arbejdskraft i Danmark. Nyindvandrede er i denne forbindelse defineret som personer, som ikke har været i den Registerbaserede Arbejdsstyrkestatistik (RAS) i begge de to foregående år. Befolkningsregistre BEF og FAIN er anvendt til at klassificere nationaliteter. Det estimat skal ses som en følsomhedsanalyse, der giver et nedre estimat. Det vil naturligvis også medvirke til fleksibilitet i den danske arbejdskraft, hvis udlændinge ankommer i starten af en højkonjunktur og arbejder 4-5 år, men så forlader Danmark, hvis de mister deres job. Et sådant tilfælde bliver fanget af den overordnede beregning, men ikke i det alternative estimat.

Alternativ beregning dokumenterer effekt for nye udlændinge

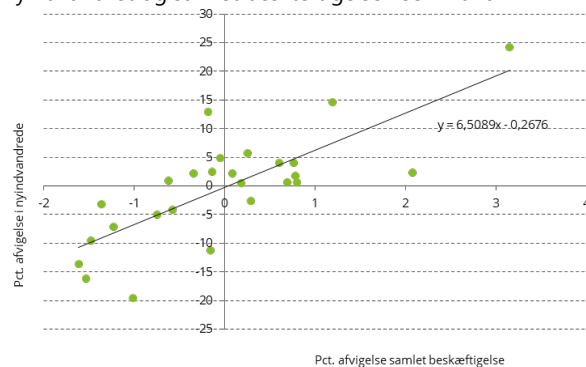
Den centrale beregning kan potentielt medregne personer, som vi ikke opfatter som fleksibel udenlandsk arbejdskraft, jf. Boks 1. For at dokumentere at reaktionen findes i fleksibel udenlandsk arbejdskraft, er der som en følsomhedsanalyse lavet en alternativ estimation på beskæftigede udlændinge, som er nyindvandrede til Danmark. Disse er i denne forbindelse defineret som udlændinge i beskæftigelse, der er nye i den Registerbaserede Arbejdsstyrkestatistik (RAS) indenfor de seneste to år. Antallet er opgjort i Figur 4.a sammen med en HP-filtreret trendserie.

Figur 4 Nyindvandret udenlandsk arbejdskrafts konjunkturfølsomhed ift. samlet beskæftigelse i Danmark

Figur 4.a Antal nyindvandrede udlændinge i beskæftigelse

Figur 4.b Regression af konjunkturmæssige udsving i nyindvandret og samlet beskæftigelse 1991-2016

Anm.: Opgørelsen inkluderer alle udlændinge i beskæftigelse i registerdata (RAS), som ikke optræder i RAS i mindst ét af de to foregående år. HP-filtreret med $\lambda = 6,25$ anvendt (standard for årsdata). Elasticiteten i Figur 4.B er klart signifikant med en t-værdi på 5,9.

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

Højere elasticitet – men med et lavere antal beskæftigede

Som Figur 4.b i højre panel viser, så er der en noget højere elasticitet i disse data – antallet af nyindvandrede udlændinge i beskæftigelse afviger med 6,5 pct., hvis samlet beskæftigelse afviger 1 pct. fra trenden. Den højere elasticitet skal dog ses ift. en noget mindre population – knap 70.000 jf. Figur 4.a, sammenlignet med ca. 270.000 i Figur 2.b, hvilket mindsker effekten, når den omregnes til den relevante andel.

Alternativt estimat: 17 pct. af konjunktursving

Der skal i denne beregning ikke trækkes 1 fra elasticiteten, da vi har betinget på, at det netop er arbejdskraft, som er kommet til for nylig. Det er altså ikke en reaktion fra den eksisterende udenlandske beskæftigelse, og dermed potentielt fra udlændinge med langvarige ophold, der giver effekten. Det samlede resultat er, at ca. 17 pct. af en konjunkturbetinget stigning i beskæftigelsen dækkes af fleksibel nytillkommen udenlandsk arbejdskraft. Dette estimat illustrerer følsomheden i beregningen af hvor stor en del af den konjunkturbetingede stigning i beskæftigelsen, som dækkes af fleksibel udenlandsk arbejdskraft. Det lavere, alternative estimat inkluderer kun personer, som er nyindvandret til Danmark, og udgør således et nedre estimat for størrelsen på effekten.

3. Effekter på stabilisering af konjunkturer

Modelberegning omsætter konjunkturfølsomhed til effekt

Dette afsnit viser, hvordan den estimerede konjunkturfølsomhed af den udenlandske beskæftigelse i Danmark er omsat til et mål for, hvor meget denne ekstra arbejdskraftreserve stabiliserer dansk økonomi. Beregningerne er foretaget i Danmarks Statistiks makroøkonomiske model ADAM.

Stabiliseringseffekt i et middelstort konjunktursving

For at illustrere den konjunkturstabiliserende effekt, er der vha. ADAM opstillet et eksempel på et konjunkturforløb, hvor udsving i den private forbrugstilbøjelighed og efterspørgslen fra udlandet efter varer og tjenester skaber en konjunkturbevægelse med en ændring på ca. +1,5 pct. af BNP på toppen af den fiktive højkonjunktur og -1,5 pct. på bunden, altså et udsving på i alt 3 pct.point. Det svarer til et moderat stort konjunkturudsving. Til sammenligning svingede BNP fra et outputgab på ca. +3,5 pct. til ca. -3,5 pct. fra 2007 til 2009, svarende til et udsving på 7 pct.point.² Det opstillede konjunkturforløb kan ses opdelt på forsyningsbalancens komponenter i Figur 7 i bilaget (Afsnit 4).

Konjunktursving regnet med og uden udl. arbejdskraft

Denne konjunkturcyklus er beregnet med og uden fleksibel udenlandsk arbejdskraft. I førstnævnte tilfælde indføres en konjunkturafhængighed i arbejdsstyrken, så en konjunkturbetinget stigning i beskæftigelsen slår ud i en større arbejdsstyrke i modelberegningen. De nyankomne er antaget at være som en gennemsnitlig beskæftiget i Danmark hvad angår løn, arbejdstid, produktivitet osv.

Udl. arbejdskraft giver mere stabilitet i dansk økonomi

Resultatet af den forøgede fleksibilitet i arbejdsstyrken er mindre kraftige udsving i arbejdsløshed og lønstigninger ift. en situation, hvor dansk arbejdskraft alene skulle reagere på det skitserede konjunkturudsving, jf. Figur 5. Størrelsen på afdæmpningen afhænger af, hvilken af de estimerede følsomheder beregnet i Afsnit 2, der anvendes.

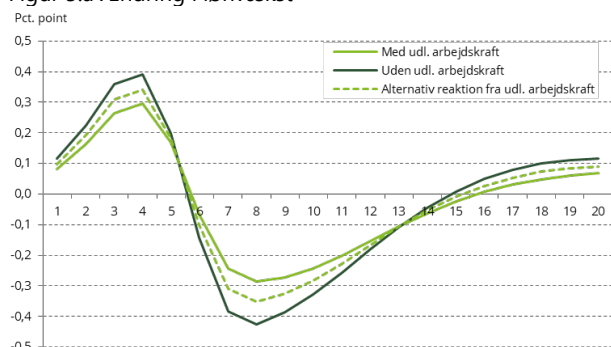
Gevinst i form af stabilitet på løn og ledighed

Under en højkonjunktur er lønvæksten mere afdæmpet og faldet i ledigheden mindre i situationen med fleksibel udefrakommende arbejdskraft sammenlignet med en situation, hvor det alene var dansk arbejdskraft, der var til rådighed, jf. Figur 5. Gevinsten kommer særligt til udtryk ved, at afdæmpningen også gælder i den efterfølgende lavkonjunktur, hvor lønvæksten falder mindre og ledigheden ikke stiger ligeså meget. Den samlede udvikling i konjunkturforløbet er dermed mere stabil.

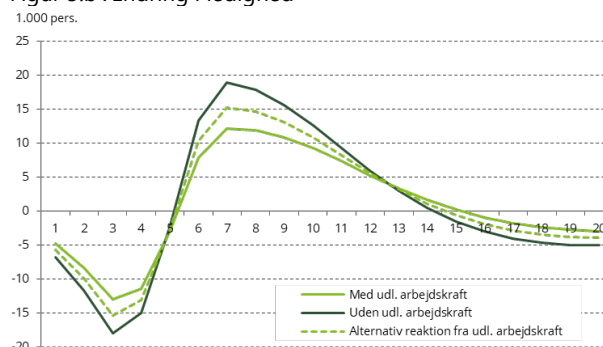
² Jf. Finansministeriets opgørelse af outputgabet i august, 2018.

Figur 5 Udenlandsk arbejdskraft dæmper økonomiens konjunkturudsving

Figur 5.a Ændring i lønvækst

Figur 5.b Ændring i ledighed

Anm.: Det illustrerede konjunkturudsving er skaleret til ca. +1,5 pct. af BNP på toppen og -1,5 pct. for bunden.

Kilde: Egne beregninger på ADAM baseret data fra Danmarks Statistik.

Hvor meget kræves finanspolitisk for at nå samme effekt?

I det følgende beregnes det, hvor meget sædvanlige finanspolitiske instrumenter skal anvendes for at opnå samme stabiliserende effekt, som den aktuelle adgang til udenlandsk arbejdskraft. Det beregnes ved at sammenligne med en hypotetisk situation, hvor der ikke er adgang til fleksibel udenlandsk arbejdskraft, men hvor økonomien er ligeså stabil, som når der er.

Finanspolitik skal dæmpe lønvækst som udl. arbejdskraft

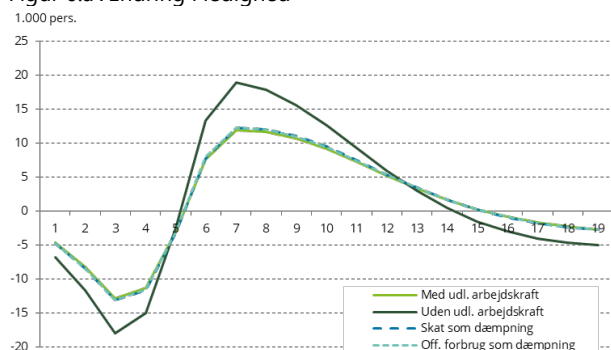
Kravet til stabiliseringen er defineret, så ændringen i lønvækst svarer præcis til den reaktion, som opnås i beregningen med fleksibel udenlandsk arbejdskraft. Som det fremgår af Figur 6.a, så er dette ækvivalent ift. at stabilisere ledighedens reaktion.

Kræver 3,5 pct.point bundskat eller 1,5 pct. off. forbrug

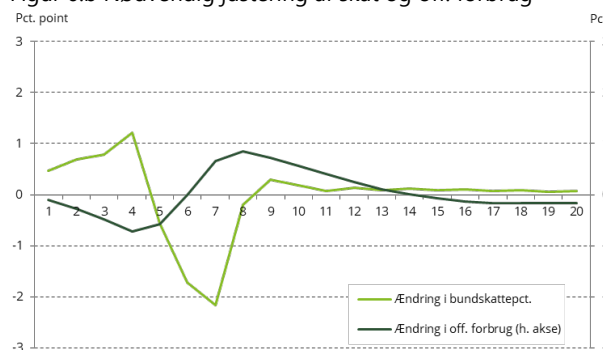
Den kræver en betydelig tilpasning i bundskatten for at sikre den samme stabilisering, som den udenlandsk arbejdskraft giver. I alt skal bundskattesatsen justeres næsten 3,5 pct.point over konjunkturforløbet, jf. Figur 6.b. Det vurderes, at det vil være svært politisk at stabilisere økonomien på den måde. Den nødvendige tilpasning i det offentlige forbrug er på knap 1,5 pct. over konjunkturforløbet. Det er betydeligt, ikke mindst ift. den politiske diskussion om størrelsen på vækst i det offentlige forbrug, som ofte handler om decimaler og ikke hele pct.point.

Figur 6 Forløb hvor økonomien dæmpes med bundskat eller offentligt forbrug frem for udenlandsk arbejdskraft

Figur 6.a Ændring i ledighed

Figur 6.b Nødvendig justering af skat og off. forbrug

Anm.: Økonomien er stabiliseret med finanspolitik, så lønvækst uden udenlandsk arbejdskraft svarer præcis til reaktionen med fleksibel udenlandsk arbejdskraft i Figur 5.a. Beregningen er vist for det primære skøn for stabiliseringsgevinst som estimeret i Figur 3.b.

Kilde: Egne beregning på ADAM baseret på data fra Danmarks Statistik.

Kravet halveres, hvis alternativt estimat anvendes

Anvendes det lavere estimat for den fleksible udenlandske arbejdskrafts andel af de konjunkturberingede udsving i beskæftigelsen, som blev anvendt i følsomhedsanalysen udregnet i Afsnit 2, er behovet for tilpasning af de finanspolitiske instrumenter mindre. Den nødvendige tilpasning med disse forudsætninger er afbilledet i bilagets Figur 8.

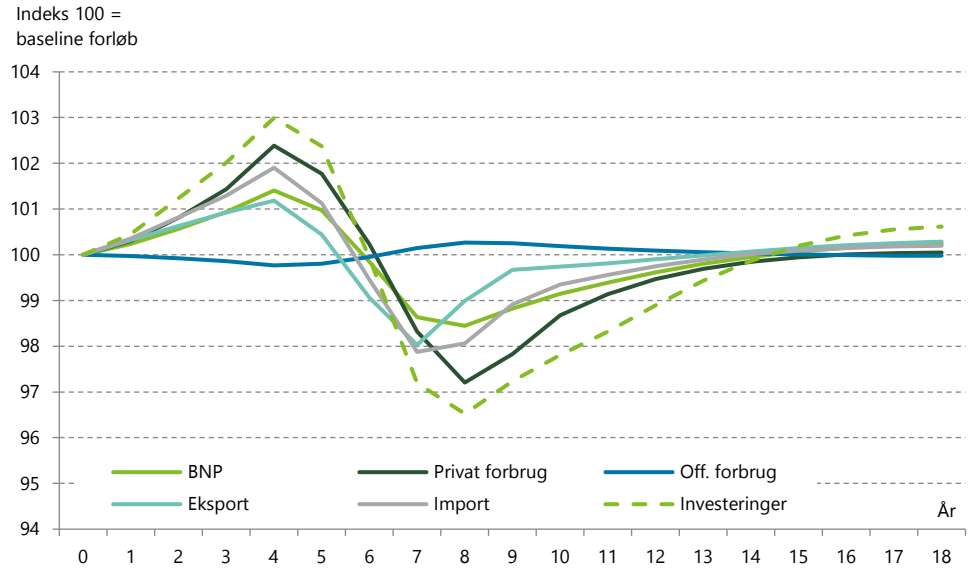
Stabiliseringsgevinst
begrænser behov for
aktiv finanspolitik

Uanset estimatet for hvor meget af de konjunkturbetingede udsving i beskæftigelsen, som fleksibel udenlandsk arbejdskraft dækker, så er der tale om et betydeligt bidrag til stabiliteten af dansk økonomi, som i et betydeligt omfang begrænser behovet for at føre aktiv finanspolitik. Den forøgede stabilitet er en gevinst for dansk økonomi, da vi på den måde begrænser udsvingene i antal personer som oplever svingende levestandard pga. ledighed, og begrænser usikkerheden for virksomheder. Mindre usikkerhed vil gavne dem, som står overfor at skulle investere i nyt udstyr eller bygninger. En mere stabil økonomi giver generelt mindre usikkerhed og kan dermed også medføre positive gevinster på lang sigt.

4. Bilag

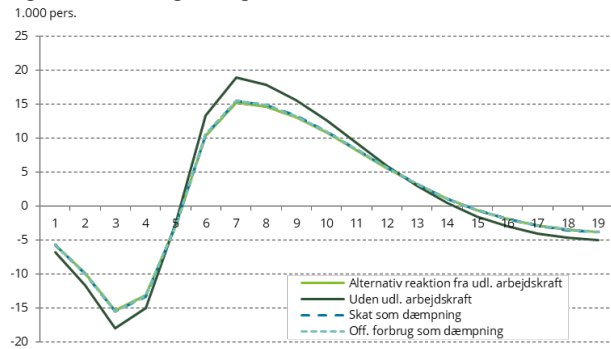
Figur 7 Forsyningsbalancens komponenter i det skitserede konjunkturløb

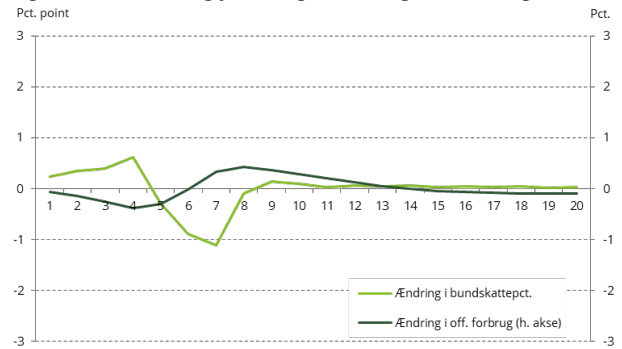
Anm.: Det skitserede konjunkturløb anvendt i analysens Afsnit 3.
Kilde: Egne beregning på ADAM.

Figur 8 Alternativ beregning hvor økonomien dæmpes med bundskat eller offentligt forbrug frem for udenlandsk arbejdskraft

Figur 8.a Ændring i ledighed

Figur 8.b Nødvendig justering af skat og off. forbrug

Anm.: Beregningen er vist for det alternative skøn for stabiliseringsgevinst som estimeret i Figur 4.b.
Kilde: Egne beregning på ADAM baseret på data fra Danmarks Statistik.